

postove, pa se konačno stao miješati i u porodične i privatne prilike¹. I tako se u tom sitnom radu razdrobio njegov široki vidokrug i promišljeni sud, pobuđujući protiv sebe ogorčenje pobožne mase, a izrugivanje s protivne strane zbog pretjeranosti. Sam Fridrik II. pruski porugljivo ga je nazivao „fratrom sakristanom“. Ove reforme bile su razlogom, da je početkom 1782. pošao u Beč sam papa Pio VI., ne bi li cara odvratio s toga puta. No ma da je ovaj posjet izazvao u cijeloj Evropi ogromnu senzaciju, ipak nije urodio nikakim plodom, jer je Josip i dalje išao svojim putem. Raskrstio se s postupkom svoje matere, koja je visoka crkvena dostojanstva dijelila članovima velikaških familija, pa je davao ta mjesta, kako sam reče, samo „prema sposobnostima i čistom moralu.“ Da između biskupâ i njihovih vjernika nastane intimniji saobraćaj, nije trpio, da koji biskup uživa više beneficija. Stoga je dao (1784) popisati dohotke visokoga klera i ostale crkvene imovine svjetovnoga i redovničkoga svećenstva.² Uz obilne crkvene prihode imao je visoki kler i bezbroj javnih časti; gotovo svaki biskup u Ugarskoj bijaše još i veliki župan, a kod dvorske kancelarije bijaše barem jedan, kod vlade (ugarske i hrvatske), banskoga suda i drugih mjesta također vazda po jedan ili više članova visokoga klera, koji su svi za te službe dobivali plaću. To je sada dokinuto s motivacijom, da svećenik imade ostati samo ono, što jest, naime svećenik. Budući da se za siromašno niže svećenstvo nitko nije brinuo, car odluči da će mu posvetiti posebnu pažnju. Dao je dakle popisati dohodak župnikâ i istražiti, gdje treba da se podignu nove župe i kapelanije. Kad je taj popis iznio znatne brojeve³, a dušobrižnici poslaše molbenice, da im se odredi bar minimum dohotka, car se odlučio na veoma sudbonosan korak. Za provedbu te osnove trebalo je mnogo novaca, a car ih je odlučio tako namaknuti, da je po primjeru Isusovačkog reda (1773) dokinuo sve muške i ženske redove, koji se nijesu bavili njegovanjem bolesnikâ ili nastavom, a onda imovinu njihovu zaplijenio (1782). Sada biše dokinuti čuveni pavlinski samostani u Lepoglavi i Remetama (1784), pa Klarisâ u Zagrebu (1782) i toliki drugi širom Hrvatske i Slavonije. Golemu imovinu njihovu preuze ugarsko namjesničko vijeće i upotrebi je u svrhe fonda vjerozakonskoga (cassa parochorum) i naukovnoga (fundus

¹ On je, primjerice, izdao naredbu, kojom se zabranjuje ženama nositi steznik (Mieder).

² Po tom je popisu prihod zagrebačkoga biskupa tada iznosio 20.000 forinti.

³ Za Ugarsku i Hrvatsku računalo se da treba 950 novih župa i 559 kapelanija.